

ΤΕΕ Β' ΚΥΚΛΟΣ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Ενότητα Α' :

1. Ο συγγραφέας, δίνοντας έναν ολιγόλεκτο ορισμό της δημοκρατίας, διατυπώνει την άποψη ότι η πληθώρα των ανθρώπων θεωρεί τη δημοκρατία απλά ένα ακόμη πολίτευμα, πάνω στο οποίο οικοδομήθηκε και στηρίχτηκε ο σύγχρονος πολιτισμός, ενώ στην πραγματικότητα είναι το αποτέλεσμα μιας μακράς ιστορικής, και πολιτιστικής διαδικασίας. Για να εδραιωθεί η δημοκρατία και να λειτουργήσει ομαλά και ουσιαστικά, οι πολίτες πρέπει να έχουν περάσει μια διαδικασία εσωτερικής ωρίμανσης, ώστε ν' αποδειχτούν αντάξιοί της. Η καλλιέργεια, η αυτοπειθαρχία και ο εσωτερικός σεβασμός («εσωτερικός εκπολιτισμός») που έχουν αποκτήσει, τους δίνουν τη δυνατότητα να εκτιμήσουν την αξία του δημοκρατικού πολιτεύματος και να προσπαθήσουν με κάθε τρόπο να το διαφυλάξουν από όποιον εχθρό παρουσιαστεί, εσωτερικό ή εξωτερικό.
2. Μετά από το διαχωρισμό των αιτίων της δημοκρατικής κρίσης σε εξωτερικά και εσωτερικά, ο συγγραφέας αναφέρεται σε συγκεκριμένα γεγονότα που καταδεικνύουν τη σοβαρότητά της. Χρησιμοποιεί τη φράση «Μωρέ εμάς μας χρειάζεται δικτατορία» ως τεκμήριο από την προσωπική του κοινωνική εμπειρία και δηλώνει ότι αισθάνεται αθυμία, όταν ακούει διάφορους ανθρώπους να επικαλούνται με εξαιρετική ευκολία την ανάγκη επιβολής δικτατορίας ως λύσης στα πολιτικά και κοινωνικά αδιέξοδα που κατά καιρούς παρουσιάζονται. Μάλιστα διευκρινίζει ότι αυτό που τον απογοητεύει περισσότερο δεν είναι η «πλάνη» στην οποία βρίσκονται, αλλά το γεγονός ότι με τόση ευκολία είναι έτοιμοι να υποθηκεύσουν, να «απεμπολήσουν» την ελευθερία τους και τα δικαιώματά τους, προκειμένου, όπως λανθασμένα πιστεύουν, να προστατεύσουν όσα υλικά, κοινωνικά, πολιτιστικά έχουν αποκτήσει.

Ενότητα Β΄ :

1. α. Η πρώτη παράγραφος του κειμένου αναπτύσσεται με παραγωγική συλλογιστική πορεία (από το γενικό στο ειδικό). Πιο συγκεκριμένα, ξεκινά από τη γενική άποψη ότι στη ζωή όλων των λαών έρχεται κάποια στιγμή που το κοινωνικό σύνολο καλείται να αποδείξει ότι είναι αντάξιο του δημοκρατικού πολιτεύματος, συνεχίζει συγκεκριμενοποιώντας σε ποιες περιπτώσεις συμβαίνει αυτό, για να καταλήξει στο ειδικότερο συμπέρασμα ότι η συγκεκριμένη εποχή κατά την οποία γράφει το δοκίμιό του είναι μία από αυτές τις περιόδους που θέτουν ένα λαό (στην προκειμένη περίπτωση τον ελληνικό) προ των ευθυνών του όσον αφορά τη δημοκρατία.

β. Η παράγραφος αναπτύσσεται με συνδυασμό μεθόδων. Αναπτύσσεται με παραδείγματα, αφού παραθέτει χαρακτηριστικές συμπεριφορές από την καθημερινή ζωή, για να εξηγήσει τις προϋποθέσεις, με τις οποίες θα εξασφαλιστεί το δημοκρατικό ήθος («... πρέπει να πάψει πρώτα να πιστεύει στο χωροφύλακα ... σέβεται τη θέση του στην «ουρά», προσέχει να μην ενοχλεί το διπλανό του, πιστεύει πως έχει πρώτα καθήκοντα κι έπειτα δικαιώματα.»). Επιπλέον αναπτύσσεται και με τη μέθοδο αιτίου – αποτελέσματος, αφού στη θεματική περίοδο προβάλλεται το αποτέλεσμα (η δημιουργία ενός λαού άξιου για τη δημοκρατία) και στην ανάπτυξη αναλύονται οι προϋποθέσεις (τα αίτια) που οδηγούν στην εξασφάλιση του δημοκρατικού ήθους.

2. α. Το κείμενο εντάσσεται στο είδος του αποδεικτικού δοκιμίου ως προς το περιεχόμενο και τη δομή, ενώ ως προς τη μορφή (κυρίως τη λεκτική) θυμίζει σε ορισμένα σημεία δοκίμιο στοχασμού. Σ' αυτό ο συγγραφέας εκθέτει τις απόψεις του πάνω σ' ένα ζήτημα ευρύτερου ενδιαφέροντος, όπως είναι το ζήτημα της δημοκρατίας και των αρετών που πρέπει να διαθέτει ένας λαός για να την αξίζει, με σκοπό να ενημερώσει τον αναγνώστη και παράλληλα να τον προβληματίσει. Η ανάπτυξη θίγει σημαντικές πτυχές του θέματος χωρίς όμως να το εξαντλεί. Χρησιμοποιεί επίκληση στη λογική, επιστρατεύει δηλαδή επιχειρήματα (π.χ. 1η §, 5η §) και τεκμήρια (π.χ. «Μια δημοκρατία στους Κάφρους είναι αδιανόητη, ενώ

είναι νοητά όλα τ' άλλα καθεστώτα», «...δίνει εξετάσεις στα πιο μικρά... κι έπειτα δικαιώματα»). Η δομή του κειμένου είναι λογική και ξεκάθαρη, αφού διακρίνεται σε πρόλογο (1η §.), κύριο θέμα (2η – 4η §) και επίλογο (5η §), διαθέτει συνοχή (πέραν από τη μία παράγραφο στην επόμενη με την επανάληψη της λέξης-κλειδί «δημοκρατία») και συνεκτικότητα (έχει δηλαδή αλληλουχία νοημάτων και ενότητα), ενώ ο τόνος του δοκιμίου είναι σοβαρός και φιλοσοφικός. Παρόλα αυτά ο Τερζάκης δεν ξεχνά τη λογοτεχνική του ταυτότητα και τη διάθεσή του, παράλληλα με την πειθώ, να τέρψει τον αναγνώστη και, μολονότι χρησιμοποιεί και την αναφορική λειτουργία της γλώσσας (π.χ. «Η κοινωνική αγωγή είναι αναγκαία προϋπόθεση της Δημοκρατίας»), κάνει ευρεία χρήση και της συγκινησιακής λειτουργίας της γλώσσας και επίκληση στο συναίσθημα (π.χ. 4η §), όταν επιδιώκει να μεταδώσει στον αναγνώστη το ανάλογο κάθε φορά συναίσθημα (π.χ. αγανάκτηση εναντίον των οπαδών της δικτατορίας, 4η §). Επιπλέον δίνει έναν υποκειμενικό τόνο στο ύφος του με τη χρήση του α' ενικού προσώπου και έχει μια εμφανή διάθεση επικοινωνίας με τον αναγνώστη, όπως προδίδει η χρήση του β' ενικού και α' πληθυντικού προσώπου.

β.

Ο Άγγελος Τερζάκης χρησιμοποιεί ρητορικά ερωτήματα στην 3η και την 5η παράγραφο του κειμένου του. Στην 3η § επισημαίνει ότι συχνά οι λαοί επιδεικνύουν έλλειψη ικανότητας στο χειρισμό κρίσεων του δημοκρατικού πολιτεύματος και θέτει το έμμεσο ρητορικό ερώτημα μήπως τελικά «κάτι υστερεί στην ίδια την ωριμότητα των λαών αυτών, μήπως δεν έχει συμπληρωθεί η διαδρομή που θα τους έκανε άξιους της δημοκρατίας». Αυτό το ερώτημα λειτουργεί ως συνδετικός κρίκος με την επόμενη παράγραφο, αφού σ' αυτή για να το απαντήσει χρησιμοποιεί ως τεκμήριο μια προσωπική του εμπειρία για την επιπόλαιη προτίμηση κάποιων πολιτών στα δικτατορικά καθεστώτα, η οποία δείχνει την έλλειψη πολιτικής ωριμότητας εκ μέρους τους.

Επίσης χρησιμοποιεί ρητορικό ερώτημα για κλείσει το δοκίμιό του («Πώς μπορεί να νοηθεί Δημοκρατία δίχως το σεβασμό του διπλανού σου;»), αφήνοντας έτσι να αιωρείται ένας προβληματισμός σχετικά με το είδος των αρετών που προϋποθέτει η δημοκρατία, ο οποίος μάλιστα περνάει και στον αναγνώστη. Αυτόν

θέλει να αφυπνίσει ο Τερζάκης, ιδιαίτερα σε μια τόσο δύσκολη πολιτική περίοδο για την Ελλάδα και γι' αυτό άλλωστε επιλέγει να χρησιμοποιήσει και το β' ενικό πρόσωπο, ώστε να δώσει την εντύπωση ότι απευθύνεται στον καθένα προσωπικά και να τον θέσει προ των ευθυνών του ως πολίτη.

Με τα δύο αυτά ρητορικά ερωτήματα δίνει έμφαση στις απόψεις του, διεγείρει το ενδιαφέρον του αναγνώστη και ζωντανεύει περισσότερο το κείμενό του.

3.

Λέξεις σύνθετες με λόγια μόρια

εκλογής < εκ + λέγω

διαλέξει < δια + λέγω

διαπρέπει < δια + πρέπω

εκδηλώνεται < εκ + δηλώνομαι

επικίνδυνο < επί + κίνδυνος

Λέξεις σύνθετες με λαϊκά μόρια

αστάθμητο < α (στερητικό) + σταθμάομαι

ξεκάθαρες < ξε + καθαρές

αναμετρήσεις < ανά + μετρώ

ανάμεσα < ανά + μέσα

ανεπάρκεια < α (στερητικό) + επάρκεια

4. α.

ιδεολογικό -> λογοθεραπεία, παραλογισμός

δημοκρατία -> κρατικοποίηση, τρομοκρατικός, οχλοκρατία

διαφορούμενος -> φερέφωνο, διαφοροποίηση, υποφερτός

παιδαγωγό -> παραγωγή, νηπιαγωγείο, ανάγωγος

ψηφοδόχο -> αποδοχή, αποδεκτός

β.

- Πέρασε η εποχή που η γυναίκα ήταν κατώτερη από τον άντρα.
- Για να επιτύχει κάποιος το στόχο του, πρέπει να προσηλώνεται σ' αυτόν.
- Πολύς λόγος γίνεται για την κρίση που διέρχεται η οικονομία σήμερα και την πτώση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών.
- Η ανεπάρκεια του εκπαιδευτικού συστήματος οδηγεί πολλούς νέους σε λάθος επαγγελματικές επιλογές.
- Αισθάνομαι μεγάλη αθυμία, όταν σκέφτομαι την τεράστια οικολογική καταστροφή που έχει συντελεστεί τα τελευταία χρόνια.

Ενότητα Γ' :**1. Περίληψη**

Το δοκίμιο αναφέρεται στις αρετές που πρέπει να διαθέτει ένας λαός, για να είναι αντάξιος του δημοκρατικού πολιτεύματος. Σύμφωνα με το δοκίμιογράφο, ο λαός υποβάλλεται σε δοκιμασία, για να αποδειχτεί άξιος της δημοκρατίας, ιδιαίτερα σε περιόδους που υπάρχει πολιτική και ιδεολογική αστάθεια και, για να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της, πρέπει να διαθέτει υψηλή καλλιέργεια και εσωτερική πειθαρχία. Όταν λοιπόν η δημοκρατική ιδέα περνά μια κρίση, τα αίτια δεν εντοπίζονται μόνο στις ιστορικές συνθήκες αλλά και στην ανωριμότητα των λαών. Δείγμα ανωριμότητας είναι η επιπόλαιη προτίμηση κάποιων πολιτών στα δικτατορικά καθεστώτα, γιατί έχουν την ψευδή εντύπωση ότι αυτά εγγυώνται την ασφάλειά τους. Αντίθετα, ο λαός που είναι άξιος της δημοκρατίας την έχει ανάγει σε τρόπο ζωής και διαθέτει στην καθημερινή του δραστηριότητα κοινωνική αγωγή και αυτοπειθαρχία.

(120 λέξεις)

2.**Κεντρική έννοια:**

Δημοκρατία

Δεδομένα:

Το δημοκρατικό πολίτευμα διέρχεται κρίση

Ζητούμενα:

Ποιες είναι οι βασικές πλευρές της κρίσης του δημοκρατικού πολιτεύματος σήμερα; (Ποια δηλαδή φαινόμενα πιστοποιούν την ύπαρξη κρίσης;)

Επικοινωνιακό πλαίσιο:

Ανοιχτή επιστολή

Πομπός: Ο κάθε μαθητής

Δέκτης: Ο πρόεδρος της Βουλής

Προσφώνηση: Αξιότιμε κύριε Πρόεδρε

Αποφώνηση: Με εκτίμηση

Πρόλογος:

Ενδεικτικά, μπορούμε να αναφέρουμε αίτια που οδηγούν σε κρίση το δημοκρατικό πολίτευμα. Τέτοια είναι τα φαινόμενα της μαζοποίησης και της παγκοσμιοποίησης, η πρόοδος της τεχνολογίας που έδωσε νέα «όπλα» στην εξουσία για να καταπιέσει τα δικαιώματα του πολίτη, η έλλειψη δημοκρατικής αγωγής και διαπαιδewγησης των πολιτών, η οικονομική κρίση, ο άκρατος υλισμός κ.ά.

Επίσης μπορούμε να εξάρουμε την αξία του δημοκρατικού πολιτεύματος και την προσφορά του στην ανθρώπινη κοινότητα (ισότητα, ελευθερία, αξιοκρατία, δικαιοσύνη, διάλογος κ.ά.)

Κύριο θέμα:

Ενδεικτικά στοιχεία της κρίσης αυτής συνίστανται:

- στην αδιαφορία της κοινής γνώμης για τα κοινά, τον ατομικισμό, την απολιτικοποίηση.
- στην πεποίθηση και την απογοήτευσή της ότι τίποτε δεν μπορεί να αλλάξει.
- στην αντιπαλότητα της κοινωνίας απέναντι στην εξουσία.
- στον απόλυτο διαχωρισμό των συμφερόντων ατόμου και κοινωνίας.
- στην εμπορευματοποίηση των δημοκρατικών διαδικασιών μέσω της διαφήμισης και της συνθηματολογίας.
- στην αύξηση των φαινομένων διαφθοράς της κρατικής κυρίως εξουσίας.
- στην αύξηση και την επιστημονική διεξαγωγή της προπαγάνδας.
- στη λατρεία των πολιτικών προσώπων και κομμάτων και το φανατισμό.
- στην καταπάτηση της πολυφωνίας και τη μονοπώληση των ΜΜΕ, που εξυπηρετούν πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα.
- στην καταστράτηγηση των δικαιωμάτων των πολιτών στο όνομα της νομιμότητας (π.χ. η καταστράτηγηση του απαραβίαστου της ιδιωτικής ζωής με τα νέα συστήματα παρακολούθησης).
- στην αύξηση των φαινομένων κοινωνικής παθογένειας, όπως για παράδειγμα του ρατσισμού, της περιθωριοποίησης κοινωνικών ομάδων, των ανισοτήτων, της βίας, της εγκληματικότητας, της ανεργίας κ.ά.

- στην αποστασιοποίηση των πνευματικών ανθρώπων από τα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα.

Επίλογος:

- Ανακεφαλαίωση και γενικό συμπέρασμα.
- Μέτρα αντιμετώπισης της κατάστασης (παιδεία, ατομικό ενδιαφέρον και ενεργοποίηση των πολιτών, ευαισθητοποίηση της Πολιτείας για τη θωράκιση των δικαιωμάτων των πολιτών κ.ά.).

Ε.ΧΑ.Σ.Ι.Α.Κ.Ε.Τ.Ε.Λ.Ν.
Π.Ε.Ι.Ρ.Α.Ι.Α.Ν.